

Bijlage 10. Slachtofferonthaal, slachtofferbegeleiding en slachtofferzorg

Samenwerkingsakkoord en protocolakkoorden ondertekend tussen de Staat en de verschillende gemeenschappen, de Gemeenschappelijke Gemeenschapscommissie en het Waalse Gewest inzake slachtofferzorg

- Samenwerkingsakkoord van 7 april 1998 tussen de Staat en de Vlaamse Gemeenschap inzake slachtofferzorg (goedgekeurd bij wet van 11 april 1999)
- Protocolakkoord van 5 juni 2009 tussen de Staat, de Vlaamse Gemeenschap, de Franse Gemeenschap en de Gemeenschappelijke Gemeenschapscommissie inzake slachtofferzorg
- Protocolakkoord van 5 juni 2009 tussen de Federale Staat, Franstalige Gemeenschap en het Waalse Gewest inzake slachtofferzorg
- Protocolakkoord van 5 juni 2009 tussen de Federale Staat en de Duitstalige Gemeenschap inzake slachtofferzorg

Deze verschillende teksten betreffen de taken van de belangrijkste diensten voor bijstand aan slachtoffers in België, waaronder :

- Slachtofferbejegening : dienstverlening die door de politie aan slachtoffers en hun naasten wordt verleend en die bestaat uit een eerste opvang en onthaal van het slachtoffer, een goede basisinformatie aan het slachtoffer en een eventuele doorverwijzing naar gespecialiseerde diensten;
- Slachtofferonthaal : bijstand die gedurende de gehele gerechtelijke procedure wordt verleend en die bestaat uit informatie, steun en begeleiding van het slachtoffer en zijn familieleden, alsmede uit passende oriëntatie gedurende de gehele procedure;
- Slachtofferhulp : sociale en psychologische hulp aan slachtoffers en hun familieleden, en uit oriëntatie wanneer dat nodig is.

Deze teksten voorzien ook in samenwerking tussen de verschillende diensten, overlegstructuren op het niveau van de (afdelingen van) de gerechtelijke arrondissementen en een doorverwijzingssysteem op basis van de behoeften en moeilijkheden van het slachtoffer of zijn naasten.

Omzendbrief GPI 58 betreffende politionele slachtofferbejegening

De politieambtenaar is vaak de eerste persoon met wie de naasten contact hebben en moet bijgevolg instaan voor degelijke bejegening en onthaal, voor het verstrekken van basisinformatie en voor een correcte opmaak van het proces-verbaal.

De bejegening wordt gekenmerkt door luisterbereidheid (actief luisteren, begrijpende en geduldige houding...).

Elk slachtoffer dient, in de mate van het mogelijke, onthaald te worden in een apart lokaal, beschermt tegen nieuwsgierige blikken, met voldoende intimiteit en discretie.

De politieambtenaar dient de naasten de nodige informatie te geven over:

- de huidige en toekomstige onderzoeksverrichtingen (met inachtneming van het beroepsgeheim, het geheim van het opsporingsonderzoek en van het gerechtelijk onderzoek, en de regels inzake bescherming van de persoonlijke levenssfeer);
- de mogelijkheid om een verklaring in de hoedanigheid van benadeelde persoon af te leggen;
- verschillende vormen van juridische bijstand,...

Bij de Federale of Lokale Politie zijn de Diensten voor Slachtofferbejegening verantwoordelijk voor de sensibilisering en de permanente opleiding van de medewerkers op het gebied van de politionele bijstand aan de slachtoffers, en voor het verlenen van deze gespecialiseerde politionele bijstand aan de slachtoffers en hun naasten.

De tussenkomst van deze dienst is gerechtvaardigd wanneer de politieambtenaar alleen het slachtoffer niet optimaal kan bijstaan (bijvoorbeeld bij een emotionele crisis of zeer ernstig slachtofferschap).

De GPI 58 voorziet ook in de doorverwijzing van de slachtoffers en naasten die psychosociale hulp nodig hebben naar diensten voor slachtofferhulp.

Gemeenschappelijke omzendbrief van Minister van Justitie en van College van procureurs-generaal COL 16/2012 betreffende het slachtofferonthaal op parketten en rechtbanken

Deze omzendbrief beantwoordt aan de algemene informatieplicht, bedoeld in artikel 3bis van de Voorafgaande Titel van het Wetboek van Strafvordering¹⁰ dat de wettelijke grondslag van het gerechtelijk beleid voor slachtoffers vormt.

Het doel van deze omzendbrief is tweeledig: ten eerste het slachtoffer de mogelijkheid bieden om zijn traumatische ervaring te boven te komen en zo vlug mogelijk een evenwicht te hervinden, ten tweede voorkomen dat het gerechtelijk optreden aanleiding geeft tot een secundaire victimisering.

De omzendbrief is gericht aan:

- de leden van het openbaar ministerie;
- de leden van de griffies van de hoven en rechtbanken en van de parketsecretariaten;
- de leden van het Justitiehuis, in het bijzonder de justitieassistenten belast met slachtofferonthaal.

Hij is van toepassing ten behoeve van de naasten van vermiste personen wier verdwijning als onrustwekkend wordt beschouwd.

---

¹⁰ Slachtoffers van misdrijven en hun verwanten dienen zorgvuldig en correct te worden bejegend, in het bijzonder middels terbeschikkingstelling van de nodige informatie en, in voorkomend geval, het bewerkstelligen van contact met de gespecialiseerde diensten en meer bepaald met de justitieassistenten. Slachtoffers ontvangen met name de nuttige informatie over de nadere regels inzake burgerlijke partijstelling en verklaring van benadeelde persoon.

De justitieassistenten treden op, op vraag van een parketmagistraat of op verzoek van de slachtoffers of hun naasten.

In bepaalde gevallen (bij onrustwekkende verdwijningen bv.) verwijst de parketmagistraat systematisch naar de dienst met het oog op het voorstellen van zijn tussenkomst aan de slachtoffers of hun naasten.

De justitieassistent is verantwoordelijk voor het verstrekken van specifieke informatie aan slachtoffers en familieleden (verklaring benadeelde partij en burgerlijke partijstelling, handelingen en resultaten van onderzoek, reikwijdte van beslissingen, enz.).

Deze kan dus optreden als tussenpersoon tussen de naasten en de parketmagistraat (bijvoorbeeld door vragen van naasten te stellen aan de parketmagistraat en uitleg te geven).

Deze biedt ook steun en begeleiding aan slachtoffers en hun naasten in de verschillende fasen van de gerechtelijke procedure (bv. raadpleging van het dossier, teruggave van persoonlijke voorwerpen of bewijsstukken, hoorzittingen, enz.) en oriënteert hen indien nodig naar andere diensten (in het bijzonder naar diensten slachtofferhulp en rechtsbijstand).

In principe treedt de justitieassistent niet op bij spoedeisende taken.

Gemeenschappelijke omzendbrief van Minister van Justitie, van Minister van Binnenlandse Zaken en van College van procureurs-generaal COL 17/2012 betreffende het respectvol omgaan met de overledene, de mededeling van zijn overlijden, het waardig afscheid nemen en de schoonmaak van de plaats van de feiten,

Deze omzendbrief beoogt de waardigheid van de overledene en de affectieve belangen van zijn naasten te verzekeren en te vrijwaren. Hij moet vooral een secundaire victimisering voorkomen.

Daarom moet alles in het werk worden gesteld om, door de toepassing van adequate praktijken, verdere schade als gevolg van nalatigheid, een daad van onachtzaamheid of disrespect te voorkomen. Hij is ook bedoeld om het gedrag van autoriteiten ten opzichte van de overledenen en hun naasten te harmoniseren. Daartoe worden de rol en de taken van de personen die verantwoordelijk zijn voor het op de juiste manier garanderen van het onthaal, de bijstand, de informatie aan en de omkadering van de naasten, gedefinieerd.

De politiediensten zijn verantwoordelijk voor de directe gevolgen van het overlijden.

Wanneer een levenloos lichaam wordt aangetroffen, worden gepaste maatregelen genomen om de overledene van de openbaarheid af te schermen. Er moet eveneens voor gezorgd worden dat noch de pers, noch enige andere persoon, foto's of filmbeelden kan maken. Het overlijden moet zo snel mogelijk worden gemeld, op respectvolle wijze en tijdens een persoonlijk onderhoud.

De naasten van de overledene worden op passende wijze opgevangen door een iemand van de politiedienst, die een specifieke opleiding op het vlak van

slachtofferbejegening heeft genoten. Deze Dienst Slachtofferbegeleiding zorgt dus voor het onthaal, de ondersteuning en de informatie aan de naasten, gedurende de hele gerechtelijke procedure.

Alle naasten, ook minderjarigen, die hun wens daartoe te kennen geven, hebben het recht om waardig afscheid te nemen van de overledene, in principe zowel vóór als na de autopsie¹¹.

De politieambtenaar informeert de naasten over het bestaan van Diensten Slachtofferbegeleiding, Slachtofferonthaal en Slachtofferhulp erkend door de Gemeenschappen, die een psychologische begeleiding kunnen bieden bij rouw en bezorgt hen de contactgegevens van deze diensten.

---

¹¹ Artikel 44 van het Wetboek van Strafvordering bepaalt: *“ingeval een autopsie wordt bevolen, krijgen de nabestaanden de toestemming het lichaam van de overledene te zien. De magistraat die de autopsie heeft bevolen, beslist of de verzoekers als nabestaanden kunnen worden beschouwd en op welk tijdstip zij het lichaam van de overledene mogen zien. Tegen deze beslissing staat geen rechtsmiddel open.*